

Viggo Waas haalde diploma op experimentele middenschool

Cabaretier, acteur, televisiemaker en gymdocent. En hij was een van de eerste leerlingen op een middenschool waar zijn vader conrector was. Viggo Waas (58) haalde zijn vwo-diploma op de Open Schoolgemeenschap Bijlmer (OSB) in Amsterdam.

„Ik ben een groot voorstander van uitgestelde schoolkeuzes”, zegt Waas. „We zijn beland in een toetsmaatschappij. Op de OSB kregen we bijna nooit toetsen. Hoe anders is dat nu? Mijn dochter zit op een Montessorischool en die doet alleen maar toetsen, zo lijkt het wel”, zegt de acteur die is opgeleid als leerkracht lichamelijke opvoeding.

Op de OSB in de jaren zeventig was Waas precies op zijn plek. Iets anders dan op de huidige tienerscholen, kregen de leerlingen van

Viggo Waas. ARCHIEFFOTO

12-15 jaar gezamenlijk les en konden leerlingen zo makkelijker overstappen. Die onderwijsvorm schept gelijke kansen, is de stelling overtuiging van Waas. „De verschillen tussen leerlingen waren er wel, maar er werd niet zo'n stempel op gedrukt als nu het geval is. Nu is het zo dat als je minder

goed kan leren, je minder waard bent. Dat is natuurlijk onzin. Ik had vwo-niveau, maar ik had geen last van kinderen die een lager niveau hadden. Voor mij was het niet verkeerd. Je kwam in aanraking met allerlei soorten leerlingen en we hadden andere vakken zoals drama en textielbewerking. Nee, ik ben dus inderdaad niet in de textiel door gegaan”, zegt de komediant. „Ik had meer met drama.” Waas is optimistisch over de opmars van tienerscholen. „Het is alleen wel zwaar voor de leerkrachten omdat ze op verschillende niveaus moeten lesgeven.”

Dubbeltjes veranderden gaandeweg toch in kwartjes, zag Waas met eigen ogen op de OSB. „Ik heb met leerlingen in de klas gezeten die helemaal van onderaf waren opgeklommen naar het vwo. Ik zat

daardoor in de klas met gasten die soms wel 21 waren, dat ging prima. Ik weet nog dat ik achterop de motor met een oudere klasgenoot door Amsterdam toerde op weg naar de bioscoop.”

De tienerschool zal niet overal

‘Je kwam in aanraking met allerlei soorten leerlingen’

met enthousiasme omarmd worden, vermoedt Waas. „Je zal altijd ouders houden die hun kind niet in de klas willen hebben bij een dommer kind.”

REPORTAGE Opmars van tienerscholen die doen denken aan oude middenschool

Het kwartje hoeft niet meteen te vallen

Tienerscholen zijn aan een opmars bezig. Onderwijs voor kinderen die nog niet klaar zijn voor de overstap naar de 'grote' middelbare school. Met als bijvangst dat leerlingen soms een hoger niveau blijken aan te kunnen dan gedacht. Inmiddels zijn er twintig tienerscholen in Nederland, zoals die in Beverwijk.

Ivo Laan
ilaan@mediahuis.nl

De oude conciërgewoning van het Kennemer College, onder de rook van de 'Hoogovens' in Beverwijk, is grondig onder handen genomen. Het resultaat is een knus minischoolgebouw. Door het raam is te zien hoe de middelbare scholieren het plein op fietsen naar de reguliere middelbare havo/vwo-school, die op een steenworp afstand ligt. In het bijgebouwtje zit Fourteens, een school voor leerlingen van 10 tot 14 jaar, een mengelmooie van basisschoolbovenbouw en de brugklas. 'Eerder, later óf anders naar het voortgezet onderwijs', zo omschrijven het Kennemer College en stichting Fedra zelf het initiatief. 's Morgens Nederlands, Engels en wiskunde, 's middags projecten waarbij de kinderen in groepjes thema's uitspitten.

Deze ochtend begint middelbare schooldocent Nederlands Wiske Ruijgrok aan een les begrijpend lezen: thema deepfakevideo's, gemanipuleerde video's waarmee je bijvoorbeeld Obama kan laten praten zoals Trump. In het kleine klaslokaal beginnen de vijftien leerlingen aan de pittige tekst op havo-vwo-niveau. In de groep zitten leerlingen van verschillende leeftijden en niveaus bij elkaar. Ruijgrok: „Sommige leerlingen zitten hier nu op een hoger niveau te werken dan het advies eigenlijk

luidde. En een ander voorbeeld: we hebben een leerling die binnenkwam met vmbo-kader-advies maar nu rekenen op havo-niveau doet.” Naast het lokaal werken de andere veertien leerlingen op het leerplein met basisschooldocent Ivo van Meurs aan andere taken.

Afrekenen

Terwijl de leerlingen in de klas de tekst bestuderen en de opdracht maken, droomt een jochie weg. Alles is interessanter dan de opdracht. Het velletje blijft leeg. Ruijgrok neemt poolshoogte: „Ik heb het niet af”, bekent hij. „Wat heb je dan gedaan terwijl de anderen bezig waren?”, vraagt Ruijgrok. Hij 'weet het niet'. „Ik vind wel dat je weinig hebt gedaan”, klinkt het streng. Het jochie lacht ontwepend, maar die tactiek werkt niet bij Ruijgrok. Harde afspraken volgen. Ruijgrok even later: „Deze jongen heeft havo-vwo-niveau, dus hij zou die tekst makkelijk aan moeten kunnen. Alleen op dit moment komt dat er nog niet uit. Soms heeft het even tijd nodig voordat het kwartje valt. Voor hem is het dus goed dat hij nog niet wordt afgerekend op het niveau waar hij nu staat, maar dat hij nog even de tijd heeft. Als dat wel zou gebeuren, dan zou hij waarschijnlijk naar het vmbo gaan terwijl er waarschijnlijk dus meer potentie in zit.”

Leerling Luna (12) heeft de opdracht wel af. Ze vindt het wel 'fijn' dat ze nog niet naar de mid-

Waar?

In 2017 waren er zes proeftienerscholen in Nederland. Inmiddels zijn dat er zo'n twintig, zoals Fourteens in Beverwijk. Ook in Purmerend, Alkmaar, Heerhugowaard en Almere zijn initiatieven, zo meldt Lerend netwerk 10-14-onderwijs.

delbare school hoeft. Zij heeft vooral voor de schoolsoort gekozen omdat 'je veel creatieve dingen kan doen'. Dat ze in de klas zit met leerlingen die soms op een lager niveau zitten, is niet erg. „Ik vind het leuk om ze te helpen, vooral met Engels waar ik best goed in ben”, zegt de leerlinge die later dierenarts wil worden.

Het is een van de kritiekpunten op de tienerschool. Remt het de bollebozen niet af als ze in de klas zitten met leerlingen die op een lager niveau zitten? Ruijgrok: „Het gaat niet alleen om kennis. Leren samenwerken is ook belangrijk. Leerlingen op vwo-niveau hebben soms wat minder sociale vaardigheden, die kunnen ze op deze manier onder de knie krijgen. En het leert ze te accepteren dat niet iedereen op hetzelfde niveau zit.”

In de pauze drentelen de leerlingen rond in het gebouwtje. Er is een gezellig barretje waar ze thee kunnen zetten en hun boterhammen kunnen smeren. Tostigeur vult de ruimte. Vriendinnen Meike (11) en Alandra (11) van groep 8 keuzen wat. „Deze school is echt wat voor mij”, zegt Alandra. Soms ziet ze wel bekenden doorrijden naar de 'grote' school. Dat voelt niet raar. „Ik leg altijd uit dat ik op een speciale school zit. Je kan je hier lekker uitleven.” De vriendinnen koersen af op de havo straks, denken ze. Maar Meike hoeft niet zo nodig nu al de theoretische kant op. „Ik hou er van om spulletjes te maken, net als mijn opa.” Is ze al handig dan? „Nog niet echt. Ik wil het wel graag leren.” En Alandra, keurig jurkje met parelketting, is behulpzaam naar andere leerlingen. „Ik help vaak een vriendin die dyslectisch is.”

Verschillen

Op Fourteens krijgen de leerlingen in afwisselende samenstelling les van twee middelbare schooldocenten en twee basisschoolleerkrachten. Punctie van aandacht is wel dat po-en vo-docenten in verschillende cao's vallen. Dus meester Ivo verdient minder dan juf Wiske. Alandra: „Echt? Dat vind ik raar, want ze doen hetzelfde werk.”

Basisschooldocent Ivo van Meurs vindt het niet zo belangrijk. Tenminste op de korte termijn. „Ik ben nooit het onderwijs in gegaan voor het geld. Het salaris zou na-

Eerder, later óf anders naar het voortgezet onderwijs via **tienerschool** Fourteens

dinsdag 3 november 2020
Voorop 11

Docent Nederlands Wiske Ruijgrok aan de slag met begrijpend lezen. „Sommige leerlingen zitten hier nu op een hoger niveau te werken dan het advies eigenlijk luidde.”

FOTO HELEEN VINK

Tienerscholen nieuw fenomeen? Niet echt

De tienerschool een nieuw fenomeen? Niet echt. De onderwijsvorm doet denken aan de middenschool, die in de jaren zestig en zeventig werd omarmd door wijlen minister Jos van Kemenade (PvdA). Het concept kwam nooit echt van de grond. Het was PvdA'er Van Kemenade die de middenschool als een geschikt instrument zag om kansarme kinderen vooruit te helpen op school. Het idee strandde uiteindelijk door grote ideologische politieke verschillen. VVD-onderwijswoordvoerder Neelie Smit-Kroes vond dat Van Kemenade de jeugd wilde 'indoctrineren met een socialistisch spuitje'. Bovendien was de angst dat het ten koste van 'knappe koppen' zou gaan, als ze nog langer in de klas moesten zitten met kinderen met een lager niveau.

Huidig minister Slob omarmt het idee nu wel, nota bene met de PvdA in de oppositiebankjes. 'Kinderen van laagopgeleide ouders stromen vaker door naar vervolgonderwijs dat onvoldoende recht doet aan hun kwaliteiten', schreef hij vorig jaar. Die kinderen krijgen vaker een lager schooladvies. Maar kinderen met minder zelfvertrouwen of studievaardig-

heden kunnen ook baat hebben bij dit type onderwijs, aldus Slob. Op de tienerscholen kunnen leerlingen van vmbo- tot vwo-niveau op hun eigen niveau leren. Dus het is mogelijk om bijvoorbeeld op verschillende niveaus rekenen en taal te volgen.

Scholen kunnen gebruik maken van de expertise van het Lerend Netwerk 10-14 onderwijs. Landelijk projectleider Lenie van Lieverloo heeft geen volledig

ventig is groot, denkt ze. Is de tienerschool nu minder ideologisch en politiek beladen dan de vroegere middenschool? „Er is nu meer draagvlak. De 10-14-initiatieven zijn voortgekomen uit het onderwijs zelf en zijn niet van bovenaf opgelegd. Het is begonnen om de aansluiting tussen basisscholen en voortgezet onderwijs te verbeteren.”

Knelpunten

Er zijn op landelijk niveau nog wel wat knelpunten op te lossen, zo blijkt uit een tussenrapport over de tienerscholen. Formeel gezien zijn bijvoorbeeld basisschooldocenten niet bevoegd om les te geven aan middelbare schoolleerlingen. Slob is nu aan het kijken naar een 'teambevoegdheid' waarmee zowel docenten uit het primair onderwijs, als het voortgezet onderwijs gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor hun 10-14-onderwijspraktijk.

Daarnaast is er bijvoorbeeld de wettelijk verplichte eindtoets die van belang is voor de doorstroming van leerlingen naar het voortgezet onderwijs. Op tienerscholen moeten leerlingen de toets gewoon maken, alleen dan als een 'doorstroomtoets'.

Scholen lijken op vroegere middenschool

beeld, maar kent de meeste initiatieven. „Het zijn niet altijd fysiek aparte scholen: basisscholen en middelbare scholen werken ook op andere manieren samen aan een soepele overgang naar de middelbare school. De fysieke vorm is wel de katalysator van het gedachtegoed van 10-14 onderwijs.”

Van Lieverloo denkt dat de tienerscholen nu wél overreind blijven. Het verschil met de jaren ze-

„Alandra (11): 'Ik help vaak een vriendin die dyslectisch is'”